

5. Фокс Дж. Торговая политика США – время начать сначала // Экономика Украины. – 2017. - № 5-6(658-659). – с. 90-105.

6. Экономика. Толковый словарь / Дж. Блэк; общ. ред. д. э. н. Осадчая И.М. – М.: «Инфра – М»; изд – во «Весь мир», 2000.

УДК 331.5

Вітряк Т.Б.,

канд. екон. наук,

заступник завідуючого проблемної науково-дослідної лабораторії

соціальних досліджень ринку праці,

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (м. Київ)

СТАН РИНКУ ПРАЦІ ЯК ІНДИКАТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Загальний процес формування ринкової економіки знаходить своє концентроване відображення в сфері зайнятості, так як більшість економічних явищ у тій чи іншій мірі виступає в якості факторів і результатів процесів, що протікають у даній сфері. Найбільш глибока трансформація відбулася в сфері трудових відносин у зв'язку з переходом від моделі офіційної загальної зайнятості до ринкової моделі трудових відносин.

Наукові дослідження теоретичної бази ринку праці, зайнятості та безробіття активно здійснюються провідними вітчизняними вченими, серед яких: А.А. Грішнова, Е.М. Лібанова, С.І. Бандур, Т.П. Петрова, В.М. Петюх та ін. Дослідниками розглядаються стан та актуальні проблеми державного регулювання зайнятості, їх зв'язок з економічними реаліями, даються рекомендації щодо вирішення проблем. Особливо актуальні є публікації з досліджуваної проблематики І.Ф. Гнибіденко [1].

Проведений аналіз наукових джерел дає підстави зробити висновок, що при розгляді зайнятості населення як фактора забезпечення економічної безпеки традиційно використовуються такі індикатори: кількість зайнятого населення (тис. осіб), кількість зареєстрованих безробітних (тис. осіб), рівень безробіття за методологією МОП (%), рівень тривалого безробіття у працездатному віці (%), реальна заробітна плата (%).

Ринок праці формується як основний елемент економічної системи, що чутливо реагує в цілому на всі суспільні процеси. Аналіз кількості зайнятого населення у віці 15-70 років свідчить про підвищення їх економічної активності з 2010 р. до 2013 р., що характеризується зростанням рівня зайнятості в цей період. Проте в 2014 р. спостерігається різке скорочення зайнятості населення і вже в 2016 р. економічною діяльністю було зайнято на 2903,3 тис. осіб менше ніж в 2010 р., відповідно рівень зайнятості зменшився на 2,1% [2].

Аналіз тенденцій зайнятого населення працездатного віку свідчить про скорочення даної категорії на 1825,4 тис. осіб за період 2010-2016 рр. З 2010

по 2013 роки відбувалося помірне підвищення кількості зайнятого населення, проте складна політична та економічна ситуація в Україні спричинила значний спад, більш, ніж на мільйон осіб. У відсотковому значенні на сьогодні зайняте населення працездатного віку становить 56,3%, що демонструє найнижчий рівень зайнятості за останні десять років.

Слід зауважити, що з середини 2014 р. державні служби зайнятості в Україні зіткнулися з новими проблемами, що виникли в результаті окупації Кримського півострова та проведенням антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях. Управліннями праці та соціального захисту населення з початку окупації АР Крим та проведення антитерористичної операції взято на облік 85,4 тис. внутрішньо переміщених осіб, з яких 66,9 тис. – особи працездатного віку [3].

Наступним важливим показником, який визначає стан ринку праці, є рівень безробіття. Як свідчать дані Державної служби статистики України, ситуація на ринку залишається напруженою та супроводжується скороченням попиту на робочу силу. Чисельність безробітних у 2016 р. становила 1,68 млн осіб. Рівень безробіття, за методологією МОП, становив 9,3%, а серед осіб працездатного віку – 9,7% економічно активного населення (в I кварталі 2017 р. вже зареєстровано 10,1%). Зазначений рівень безробіття досить високий, хоча нижчий в порівнянні з показниками країн Європи (Франція – 10,1%, Польща – 13,9%, Італія – 12,2%, Іспанія – 26,1%, Португалія – 16,5%).

Для дослідження важливим критерієм є порогове значення рівня безробіття, яке може встановлюватися виходячи із середнього значення по країнах ЄС. На нашу думку, необхідно враховувати і фазу економічного циклу. Так, під час його спаду граничне значення може перевищувати показник, прийнятий на період підйому. Відомо, що при визначенні граничних значень індикаторів соціальної складової економічної безпеки дослідники дотримуються різних точок зору. Наводяться порогові значення рівня безробіття – 7,6% і не більше 10% [4]. Однак, за обома варіантами, вже сьогодні в Україні перевищено граничне значення, а збереження існуючих перспектив щодо погіршення стану ринку праці дає підстави очікувати подальше зростання такого перевищення, що становить загрозу економічній безпеці держави.

Проблему оцінки стану економічної безпеки поки не вдається вставити в рамки суворого математичного аналізу в зв'язку з неоднозначністю у виборі системи її індикаторів, а також проблемою визначення порогових рівнів індикаторів.

Стратегія при реформуванні зайнятості ринкового типу посилює економічну безпеку національної економіки в тому випадку, якщо вона спрямована на підтримку балансу економічних і соціальних пріоритетів на ринку праці через посилення макроекономічного регулювання зайнятості та своєчасне коригування політики зайнятості відповідно до економічної кон'юнктури.

Література

1. Гнибіденко І.Ф. Зайнятість як соціальна складова економічного розвитку держави / І.Ф. Гнибіденко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2008. – №1. – С. 7–9.
2. Економічна активність населення України 2016: Стат. збірник/ К. : Державна служба статистики України, 2016. – 205 с.
3. Офіційний сайт державної служби населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350793>
4. Розвиток людських ресурсів і міграційна політика в Україні. Дослідження GFK Ukraine на замовлення проекту ETF Migration and Skills Project [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.etf.europa.eu/pubmgmt.nsf/\(getAttachment\)](http://www.etf.europa.eu/pubmgmt.nsf/(getAttachment))

УДК 331.538.2

Горемикіна Ю.В.,

канд. екон. наук, наук. співроб.,

Котенко Т.М.,

канд. екон. наук, наук. співроб.,

Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М.В. Птухи НАН України

ДЕРЖАВНЕ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ УЧАСНИКІВ АТО В УКРАЇНІ

Учасники АТО є особливою категорією на ринку праці України, яка має високі ризики втратити робоче місце або працездатність у зв'язку з виконанням обов'язків у зоні АТО. Поважаючи вклад зроблений цими громадянами у захист суверенітету країни та намагаючись мінімізувати ризики на ринку праці для них, Україна як соціально-орієнтована держава гарантує учасникам АТО сприяння у зайнятості. Чинний з 30 серпня 2016 р. Закон України «Про внесення змін до статті 14 Закону України «Про зайнятість населення» щодо додаткових гарантій у сприянні працевлаштуванню учасників бойових дій, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» відносить до переліку категорій громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню, учасників бойових дій, які брали безпосередню участь в АТО. Отже, для їх працевлаштування встановлюється квота на робочі місця [1; 3; 4, с. 42; 6]. Разом з цим, встановлення квоти саме по собі іще не означає прийняття на роботу і значна частина демобілізованих учасників АТО зустрічається з проблемою безробіття. Дійсно, 11,8 тис. учасників АТО станом на 1 жовтня 2017 р. мали статус безробітного. В середньому по Україні частка учасників АТО серед всіх зареєстрованих безробітних становила 4 % [5].